

کارکردهای خلیج فارس عجین در نام کهن و ماندگارش

نصراله فلاح تبار

استاد یار، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری

N.Fallahtabar@iausr.ac.ir

چکیده

هنگامی در مورد نواحی، مناطق، گذرگاه ها و آبراهه ها و نقاط سوق الجیشی و یا حیاتی گفتگو می شود که از آنها، به نیکی مردمانش، به هنر زنان و مردانش و به قهرمانی دلاورانش و به اعتبار دیرینه ی مکان هایش، فخر و مباهات می کنند. این گونه نقاط در سراسر جهان از جمله ایران اسلامی برای سایرکشورها و نواحی و مناطق مربوطه، خیر و برکت و سربلندی به ارمغان می آورد. خلیج فارس در ایران سرافراز از زمان های دور و از عصر امپراتوری گسترده ی ایران تا به حال، به عنوان یک آبراه استراتژیک برای خود و برای کشورهای منطقه بلکه جهان، دارای اعتبار و اقتدار ویژه ای است.

این خلیج همیشه فارس، از لحاظ استراتژیک و ژئواستراتژیک و کارکردهای گوناگون آن در منطقه و جهان دارای موقعیت استثنایی و ممتازی است که به ندرت سایر نقاط جهان از آن برخوردارند. خلیج فارس دریایی در داخل سرزمین ایران محسوب و تعلق به ایران دارد و همه بر این مهم نیز وقوف کامل دارند و همین عظمت دیرینه، خار چشم ددمنشان وسلطه جویان گردیده است. لیکن دریای پارس و یا خلیج فارس از اعصار گذشته تا امروز از طریق کارکردهای گوناگون و ارزشمند خود به همراه نام پرآوازه اش، در گوشه گوشه ی جهان رسوخ نموده و جای پای استواری برجای گذاشته که هیچ ابرقدرتی یارای خدشه دار کردن آن نیست.

خلیج فارس، با موقعیت جغرافیایی منحصر به فرد خود حاکمان، دولتمردان و زمامدارانی از ایران، برآن فرمانروایی و از حفاظت و حراست آن کوچک ترین درنگی ننموده اند. نام خلیج فارس با کارکردهای ویژه اش از جمله: ایجاد امنیت توأم با صلح و مودت، انتقال انرژی نفت و گاز، تجارت مروارید و منابع سرشار طبیعی و وضعیت خاص اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و ایده ئولوژیکی، عجین شده و از خانه ی ابر قدرت ها تا ضعیف ترین طبقات جوامع جهان را، تسخیر نموده است. لذا همگان با نام خلیج فارس در جهان به ویژه منطقه ی خاور میانه، آشنا هستند و به آن اذعان دارند که در این مقاله به اختصار به آن پرداخته می شود.

واژگان کلیدی: خلیج فارس، دریای پارس، آبراهه، کارکرد، اسناد و نقشه ها

هر انسان آزاد اندیشی اگر تاریخ تمدن بشری را در لابلای کتب تاریخی، اسناد و مدارک بررسی و آثار مکتوب را ورق بزند، متوجه می شود که عملکرد های این آبراه عظیم و حیاتی در نام پرآوازه اش با حدود ۴۰۰۰ سال قدمت عجین شده و جزیی جدایی ناپذیر از میهن عزیز است و از همه مهمتر این که ایجاد امنیت در این منطقه ی استراتژیک، ایجاد امنیت جهانی را هم رقم می زند. چنانچه هرکس با دیدی عمیق و واقع بینانه و الهی به مطالعه بپردازد به این نکته خواهد رسید که تمامی دانشمندان، جغرافیدانان و محققان و سیاحان ایرانی، اروپایی، عرب و سایر نقاط جهان به این واقعیت انکار ناپذیر واقف اند که خلیج فارس یا دریای پارس بخشی از سرزمین ایران اسلامی است و به نوعی خاستگاه تمدن های بزرگ جهان و دارای پیشینه ی چندین هزار ساله است. مهد تمدن بشری، با کارکرد های تجاری و منبع تأمین انرژی جهان و کانون تبادلات و فرهنگ ها موجب شده تا در قرون و اعصار متمادی نقش بارزی در مناسبات منطقه ای و جهانی داشته باشد و کشورهای خاور میانه و جهان، از آن به عنوان یک شاهراه حیاتی در امر تجارت و بازرگانی بهره مند شوند.

پرواضح است که ویژه گی ممتاز خلیج فارس در عرصه های مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و نیز از جهت جغرافیای تاریخی این مرز و بوم، سرشار از اطلاعات ارزنده ای است که در فرهنگ ایرانیان پیوند جدایی ناپذیر و مستحکم با بنیان های میهنی مردم دارد. لذا از نقطه نقطه ی این مرز و بوم کهن، در مقابل هر گزند چو جان دفاع خواهند کرد و نمونه ی بارز این مهم را در دفاع مقدس، در جنگ نابرابر و ددمنشانه عراق با میهن اسلامی شاهد بودیم.

کارکردهای گوناگون و ارزشمند خلیج فارس به عنوان گلوگاه استراتژیک تجارت و تبادلات جهانی از بدو ایجاد راه های ابریشم و ادویه، سبب شده که همواره مورد نظر و طمع و توطئه ی دشمنان قرار گیرد. ولی غافل اند که اسناد تاریخی و ماندگار ایران و سایر کشورها، در مورد مکان های جغرافیایی ایران به ویژه خلیج فارس آنقدر زیاد و پر ارزش است که نمی توان آنها را به بوته ی فراموشی سپرد و بر آن خط بطلان کشید و ایران و ایرانی به هیچ وجه اجازه ی تعرض به نام خلیج فارس و این آبراهه ی جهانی را نخواهند داد.

خلیج فارس، عملکرد، قدرت، سرافرازی

الف) مهار و هدایت بخش عظیمی از انرژی جهان

ژرف نگری و تحلیل گری منصفانه به عناصر هستی بخش زندگی بسیاری از آحاد مردم جهان، یعنی نفت و گاز، اهمیت این آبراه استراتژیک را آشکار می سازد. وجود میدان های عظیم نفت و گاز، به صورتی که حدود ۶۵۰ میلیارد بشکه نفت از ۹۹۱ میلیارد بشکه ذخایر نفت جهان را در اختیار دارد. این رقم حدود ۶۵ درصد از کل ذخایر شناخته شده ی نفت، در جهان است. خلیج فارس ۳۱ تریلیون متر مکعب ذخایر گاز طبیعی یا ۳۰ درصد مجموع ذخایر گاز طبیعی شناخته شده ی جهان را نیز دارد. این ذخایر تنها مربوط به خشکی نمی شود بلکه بستر خلیج فارس را هم در برمی گیرد. در بستر خلیج فارس بیش از ۷۰۰ حلقه چاه نفت در دست بهره برداری است. با توجه به حجم ذخایر مذکور، خلیج فارس را انبار نفت جهانی می نامند. به همین دلیل، نقش تعیین کننده ای در اقتصاد جهان به ویژه کشورهای صنعتی دارد [۱۱].

تحقیقات نشان می دهد که براساس برآورد های سازمان بین المللی انرژی، حجم ذخایر گاز طبیعی جهان در سال ۲۰۰۷ بیش از ۱۸۱ تریلیون متر مکعب بوده که در ۲۰ سال گذشته دو برابر شده است و این مقدار پاسخگوی

تقاضای بازار جهانی تا ۶۶ سال آینده خواهد بود و با فرض افزایش تقاضای جهانی با نرخ رشد ۲/۳ درصد در سال، این ذخایر تا ۴۰ سال آینده، تقاضای بازار جهانی را برآورد خواهد کرد. فدراسیون روسیه و خاور میانه دو منطقه ی غنی گازهای جهان است که بیش از $\frac{2}{3}$ ذخایر تثبیت شده ی گاز جهانی را در خود جای داده اند.

حوزه های بزرگ گازی جهان را می توان به سه منطقه ی، خلیج فارس، سیبری، آسیای مرکزی (ترکمنستان، قزاقستان و ازبکستان) تقسیم نمود که خلیج فارس ۷۲/۶۴ تریلیون مترمکعب گاز دارد. خاورمیانه ۴۰/۵ درصد ذخایر جهانی را در اختیار دارد که از این مقدار ۴۰ درصد آن را خلیج فارس به خود اختصاص داده است. ذخایر منطقه ی خلیج فارس با نرخ تولید کنونی تا ۲۰۰ سال آینده پایدار خواهد بود [۲۱].

نفت و گاز طبیعی دو عامل تعیین کننده ی کل اقتصاد جهانی هستند و منابع انرژی خلیج فارس از جایگاه مهمی برخوردار است، زیرا این منطقه ی مهم با دارا بودن بیش از ۶۵٪ ذخایر نفت جهان بی همتاست به گونه ای که دیگر حوزه های نفتی در قیاس با خلیج فارس، حوزه های کوچکی هستند، علاوه برآن پیش بینی می شود که تا سال ۲۰۲۰ تولید نفت خلیج فارس بین ۵۴ تا ۶۷ درصد نفت جهانی را شامل شود [۷].

در سال ۲۰۰۳ تولید جهانی گاز طبیعی به حدود ۶/۲ تریلیون متر مکعب رسید که سهم خلیج فارس از کل تولید گاز طبیعی جهان ۹/۸ درصد بوده است. این درحالی است که در حدود ۴۰٪ از ذخایر اثبات شده گاز طبیعی جهان در این منطقه قرار دارد. دراین میان میدان پارس جنوبی به عنوان بزرگترین حوزه ی مستقل گازی جهان به تنهایی بیش از ۱۵ درصد ذخایر اثبات شده ی گاز طبیعی جهان را در خود جای داده و دو کشور ایران و قطر حدود ۳۰ درصد از ذخایر اثبات شده ی گاز جهان را در اختیار دارند [۷].

دراین راستا، کشور ایران با ۲۸/۱۳ تریلیون متر مکعب، برابر ۱۵/۵ درصد ذخایر گازهای جهان، از بیشترین ذخایر در میان کشورهای منطقه و در دنیا به عنوان دومین کشور پس از روسیه قرار دارد. با توجه به این که خلیج فارس دارای ۴۰ درصد گاز طبیعی جهان است، لیکن تنها ۸/۳۴ درصد تولید جهانی را به خود اختصاص داده است که از این میان کشور ایران فقط ۳/۴ درصد تولید جهانی را دارد. در هر صورت، چنانچه به هر دلیلی با کاهش قیمت نفت مواجه شویم، باید بدانیم که کاهش قیمت نفت، شدیداً بر اقتصاد کشورهای منطقه تأثیر گذار است [۲].

ب) تأمین امنیت خلیج فارس، تأثیر گذار در گستره ی جهانی

خلیج فارس که پاره ای از سرزمین میهن اسلامی است، همواره حراست و صیانت از آن مورد توجه خاص حکمرانان و دولت های ایران بوده و می باشد و از آن از جان و دل حفاظت نموده و تلاش های آنان برای امنیت این منطقه از دغدغه های اصلی و اساسی آنان بوده است. تأمین امنیت در این شاهرگ حیاتی نفت و گاز، نه تنها برای ایران بلکه برای تمام کشورهای حاشیه خلیج فارس هم مد نظر بوده و منافع امنیتی به وجود آمده در راستای اهداف والایی صورت می گرفته که کشورهای منطقه شاهد و ناظر احترام متقابل و تقویت حس برادری بوده و می باشند.

خلیج فارس مدل منحصر به فردی از یک منطقه ی ژئوپولیتیک را ارائه می دهد. در این منطقه ملت هایی با فرهنگی هایی متفاوت زندگی می کنند، اما از نظر چالش ها و مشغله های سیاسی و استراتژیک هماهنگی و تجانس دارند [۱۶]. از طرفی، بایستی بدانیم که، یک نظم و امنیت پایدار و قابل دوام نظمی است که به غایت حالت در برگیرندگی دارد و سعی در جذب و همگون کردن ارزش ها، اهداف سیاسی، دستور کارهای امنیتی، منافع دولتی و غیره را دارد [۱۰].

در این زمینه، باید بپذیریم که بزرگترین خطر در منطقه ی خلیج فارس یک ایران اتمی یا تهدید سنتی حمله ی متعارف نیست، بلکه تهدیدات عمدتاً تحولات سیاسی، اجتماعی - اقتصادی هستند که خارج از کنترل رهبران منطقه اند[۹].

پرواضح است عدم بهره گیری از تسلیحات کشتار جمعی و مبدل ساختن این آبراهه ی حساس به یک معبر امن و عاری از این نوع تسلیحات و ایجاد تعادل و توازن بایسته بین دول حاشیه ی خلیج فارس این منطقه را از بروز برخی از مسائل ناخوانده دور می سازد و آن وقت امنیت حاصل شده نیز به سادگی از دست نمی رود. ایجاد محیطی آرام و صلح آمیز برای تمام همسایگان می تواند یک منطقه ی مسالمت آمیز و سزاوار صلح را پدیدار سازد.

اهمیت شرایط ویژه ی استراتژیکی و ژئوپلیتیکی این منطقه و ایجاد امنیت در این موقعیت جغرافیایی خاص، سبب شده که نظریه پردازان با دیدگاه های مختلف لب به تحسین و اقتدار گشوده اند.

هانکس^۲ و کوترل^۳ مطرح می کنند که: اقراق نیست اگر بگوییم که هرکس کنترل این آب ها را به دست گیرد قابلیت تعیین سرنوشت کشورهای متعددی، به خصوص کشورهای صنعتی قدرتمند دنیا را خواهد یافت.

از طرف دیگر، خلیج فارس در این منطقه استراتژیک، دارای موقعیت ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیک بسیار حساس می باشد و پیش بینی می شود که در نیمه اول قرن حاضر و با کاهش و پایان پذیری منابع دیگر نفتی جهان از جمله آلاسکا و دریای شمال، بر موقعیت و جایگاه راهبردی و ژئواکونومیک این منطقه افزوده شود. از دیرباز امنیت و ثبات در آن جزء دغدغه های روشن فکران و تصمیم گیران سیاسی این منطقه بوده است و تغییرات عمده ای نیز در منطقه ی خلیج فارس و در سطح جهانی رخ داده است که مؤید این مطلب می باشد که تقویت نظامی صرفاً نمی تواند ضامن امنیت کشورهای منطقه باشد[۳]. لیکن، در این راستا فقط کشور ایران اسلامی دغدغه ی ایجاد این امنیت را دارد و این بار سنگین را با تمام ناملایمات در حد توان بردوش می کشد.

ایران در ایجاد امنیت در منطقه نقش اساسی دارد که حتی قدرت های جهانی از جمله امریکا نمی تواند این نقش را نادیده بگیرد و ایران می تواند از این جایگاه در راستای رسیدن به اهداف ملی و منطقه ای خود و امنیت منطقه بهره بگیرد[۲۰].

هدف نهایی در شکل دهی نظام امنیت جمعی در خلیج فارس باید براساس یک محیط امنیتی باشد که در آن دولت ها احساس کنند که منافع امنیتی اصلی و اهداف توسعه ی ملی اش مورد احترام همگی همسایه گانش است [۹]، که ایران اسلامی این مسأله مهم را همواره مد نظر داشته و دارد و هم اکنون نیز تلاش ایران در راستای ایجاد امنیت، توسعه و حفظ صلح پایدار در این آبراهه ی حساس می باشد.

خلیج فارس در خاورمیانه چون درّی گرانبها می درخشد و خاورمیانه هم بر این آبراه بزرگ افتخار می کند و جهان از این آبراه عظیم سود می برد. وضعیت ارتباطی خلیج فارس با اقیانوس ها و دریاهای دور دست و یا پیرامون خود از جمله: اقیانوس هند، اقیانوس اطلس، اقیانوس کبیر، دریای سرخ و دریای مدیترانه و سایر نقاط حساس جهان پشتوانه پر ارزشی است که بسیاری از آبراهه های دنیا از این موقعیت فوق العاده ی استراتژیک، سیاسی و اقتصادی بی بهره اند.

نام خلیج فارس و کارکردهای این خلیج حیاتی و جایگاه رفیع آن در سطح منطقه و جهان، موجب شده گاه گاهی بخل و حسادت برخی از سردمداران کشورها را در پی داشته باشد و از گذشته های دور با نیرنگ های گوناگون، در

² - Hanks

³ - Cotrell

پی دست درازی به این مکان سوق الجیشی می باشند که با عنایت پروردگار و حضور شجاعانه غیور مردمان خود، احدی نتوانسته و نخواهد توانست گزندى به آن وارد سازد[۱۲].

ج) نقش سیاسى، اجتماعى، فرهنگى و ایدئولوژیکى

در کنار موقعیت اقتصادى خلیج فارس، نقش والای آن را از نظر سیاسى، اجتماعى و فرهنگى حتى ایدئولوژیکى باید مورد توجه قرار گیرد. زیرا تمام این محاسن با پیوند با یکدیگر، خلیج فارس را همیشه جاودان ساخته است و این مهم ناشى از این امر است که تمدن هاى درخشان و شکوفایی از ملل گوناگون، از منطقه ی خلیج فارس به دور ترین نقاط جهان انتقال یافته است که مى توان از میان آنان کلدانى ها، آکدی ها، ایلامى ها، آشورى ها، فینیقى ها، مصرى ها و بابلى ها و غیره را برشمرد.

برخورداری از سواحل نسبتاً طولانى در کنار بنادر گوناگونى که هریک ارزش هاى مختلف فرهنگى، اجتماعى، اقتصادى و سیاسى را دارا مى باشند و نیز، گذرگاه و محل اتصال مناطق ارزشمندی از جهان به ویژه مناطق آسیای مرکزی و قفقاز است که خلیج فارس را اعتبارى دوچندان بخشیده است.

توان بالای بازدارندگی ایران در خلیج فارس در تقابل با قدرت هاى استکبارى و فرا منطقه ای و ایجاد محیط امن برای کشورهاى حاشیه خلیج فارس، ارزشى نظامى، سیاسى، اجتماعى، اقتصادى و فرهنگى به این آبراه بخشیده است. بدیهى است که در این عرصه ی حرکتى، تمدن ها، ایده ها، هنرها، فنون خاص، خط، ورزش و مسائل اجتماعى، اقتصادى و حتى سیاسى ره مى سپارند و این خود بیش از پیش بر عظمت و اقتدار خلیج فارس مى افزاید.

د) تبادلات، بازرگانى و توانمندی هاى طبیعى

توانمندی هاى طبیعى و ارزشمند خلیج فارس در زمینه هاى گوناگون از جمله: انواع ماهى ها و صید مروارید، معادن متنوع و گونه هاى مختلف گیاهى، به این آبراه اعتبار مضاعف بخشیده است. همچنان که گفته اند: " خلیج فارس گاهواره تمدن عالم یا مبداء پیدایش نوع بشر مى باشد و ساکنان باستانی اش نخستین انسان هاى بوده اند که روش دریا نوردی را آموخته و کشتى را اختراع کرده و خاور و باختر را به یکدیگر پیوند داده اند[۶].

صید صدف و مروارید در این خلیج سابقه ای چند هزار ساله دارد و یکى از کمیاب ترین و گرانترین مرواریدهاى خلیج فارس دُر یتیم یا (مروارید سیاه) است که در اطراف جزیره خارک صید مى شود[۱].

در اعصار بسیار گذشته این منطقه به عنوان راه نزدیک غرب به هندوستان به منظور انواع معاملات و تبادلات گوناگون از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده است. پل ارتباطى بین شرق و غرب و نیز شوروى سابق به این آبراه حساس استحکام لازم بخشیده است و به عنوان بازار فروش انواع کالاهای مصرفى و سرمایه ای و خدماتى نقش بسیار مهمى را در متعادل کردن تراز پرداخت هاى کشورهاى جهان به ویژه کشورهاى صنعتى و ژاپن را به همراه داشته است.

خلیج فارس وراى منابع عظیم انرژی از منابع طبیعى شناخته شده ی فراوانى نیز برخوردار مى باشد از جمله: ۸۰۰ میلیون تن مس ۱/۱۲ درصد و حدود ۵۰۰ میلیون تن مس با درصد پایین تر، ۷ میلیون تن سنگ معدن کرومیت ۳۵ درصد تا ۵۰ درصد که بزرگترین سنگ معدن دنیا مى باشد.

۱/۲ میلیارد تن آهن، ۱/۶ میلیارد تن ذخایر ذغال سنگ با کفایت عالی و ۵۰۰ میلیون تن فلز آلومینیم و معادن وسیعی از معادن سرب، روی، نمک سولفور، منگنز، نیکل، طلا، اورانیوم، منیزیوم، باریوم و ... که مهمترین ذخایر جدید اورانیوم در ساقد یزد معادل ۳۰۰۰ تن و مولیبدنوم معادل ۴۰۰۰ تن می باشد [۱۹].

همچنین، گونه های مختلف گیاهی از قبیل درخت حراء، چنل، بادام، بنه، کهور، کنار، درخت مسواک و جنگل های مانگرو که در محدوده ی حد فاصل جزر و مد در حاشیه ی سواحل جنوبی کشور در خلیج فارس با مساحتی حدود ۲۰۰۰۰ هکتار به صورت جوامع کوچک و بزرگ گسترده اند.

نام کهن و جاودان خلیج فارس در ایران و جهان

خلیج فارس قطعه ای از سرزمین کهن ایران است و با تمدنی پرسابقه، در گستره ی تاریخ ایران و جهان پیوندی ناگسستنی با هم دارند و در تمام طول تاریخ، در گفتار یا نوشتار سیاحان، جهان گشایان، بازرگانان، جغرافیدانان و تاریخ نویسان از عظیم ترین آبراه جهان به نام خلیج فارس یاد کرده اند و اسناد ماندگار و ذیقیمی، خود بر وجود آن در پیکره ی ایران اسلامی مهر تأیید زده اند. خلیج فارس جزئی از عالم اسلامی است و حساس ترین نقطه ی جهان را به خود اختصاص داده است. لذا، اسناد گرانبها و ارزشمندی از شناسنامه ی عرصه ی این منبع انرژی جهان، یعنی خلیج فارس وجود دارد. اسناد و مدارک انکار ناپذیر گویای این است که نام خلیج فارس قدمتی بیش تر یا برابر تاریخ و تمدن انسان دارد [۱۴]. مطالعات انجام شده پیرامون اسناد جهانی در مورد خلیج فارس، گویای این مهم است که در بسیاری از کتب و نوشته ها و نقشه ها، خلیج فارس مکانی آشنا با موقعیت ویژه برای جهانیان مطرح بوده و می باشد که به برخی از اسناد موجود، به شرح زیر اشاره می گردد:

۱- اسناد حاکی از این امر است که در زمان هخامنشیان، آن را (دریای پارس) گفته اند و این خود قدمت این آبراه عظیم را روشن می سازد. در کتیبه ای که از داریوش هخامنشی در تنگه سوئز باقی مانده است، این نکته ی حائز اهمیت را که (دریایی که از پارس می آید)، مطرح می کند.

۲- اروپاییان و غربی ها در بیشتر نوشته های خود، خلیج فارس را دریای فارس گفته اند و به نام، پرسیکوس سینوس (Persicus sinus) یا پرسیکوم ماره (Persicum mare) مطرح شده است .

۳- در عصر ساسانیان، رقابت بین حکام عرب ساحل جنوبی خلیج فارس و فرمانروای ساسانی ایران بر سر مجمع الجزایر بحرین، شدت می یابد. زیرا، این مجمع الجزایر در ارتباطات دریایی بین خاورمیانه و مصر و هند نقش مهمی ایفاء می کرد. شاپور دوم فرمانروای ایران در بحرین مستقر شد و قشون خود را به آن سوی خلیج روانه کرد و حتی بندر بزرگ ساحل عربی الکتیف (القطیف) را تصرف کرد [۴].

۴- ساسانیان نیز در زمان فرمانروایی خود از خلیج فارس به نام (دریای پارس) نام برده اند که در متن کتیبه ای که از آنان باقی مانده، چنین آمده است: " من پارسى هستم. از پارس مصر را گرفتم. من فرمان حفر این ترعه را دادم، از رودخانه ای به نام نیل که در مصر جاری است تا دریایی که به پارس می رود. پس از آن این ترعه حفر شد. چنان که فرمان دادم و کشتی ها از مصر از وسط این ترعه به سوی پارس روانه شدند. چنان که میل من بود " [۶].

۵- آشوریان این دریا را در کتیبه های خود با نام (تار مرنو) که به معنی (رود تلخ) است یاد کرده اند [۸].

۶- در کهن ترین نامگذاری ها، دریای جنوبی ایران را (نارمرت) به معنی رود تلخ نامیده اند

۷- پس از مهاجرت آریاییان و حرکت آنها به جنوب کشور، قوم ایرانی پارس که حکمرانی خود را بر منطقه آغاز کرد نام خود را به خلیج مزبور داد [۱۷].

۸- در کتاب " مختصرالبدان " از ابوبکر احمد بن محمد معروف به ابن الفقیه که در سال ۲۷۹ هـ تألیف شده، منظور از دو دریایی که در سوره ی مبارکه الرحمن آمده است (مرج البحرين يلتقيان، بينهما برزخ لا یبغیان) دریای فارس و دریای روم می داند .

۹- در کتاب " المسالك و الممالك " از ابواسحق ابراهیم ابن محمد استخری ذکر شده : " دریای فارس مشتمل است بر بیشتر حدود فارس و از فارس متصل می شود به دیار عرب و دیگر سرزمین های اسلام، نقشه های آن را ترسیم می کنیم و جمیع حدود آن را یاد آور می شویم و از دریای (قلمزم) آغاز می کنیم که از سواحل آن در شرق تا ایله منتهی می شود . سپس حدود دیار عرب را تا آبادان دور می زند و آنگاه عرض دجله را قطع کرده و به مهرובان منتهی می شود. سپس تا جنبه و از آنجا تا سیراف و از سیراف تا سواحل هرمز در آن سوی کرمان تا دیبل و ساحل ملتان که ساحل سند نامیده می شود، امتداد می یابد."

۱۰- در کتاب " آثار البلاد و اخبار العباد " از ابو عبدالله ذکریا بن محمد بن محمود القزوینی، چنین شرح داده شده است : " سرزمین مشهوری که شرق آن را کرمان و غربش را خوزستان و شمالش را استان خراسان و جنوبش را دریا احاطه کرده است، به نام فارس بن اسوراین سام بن نوح علیه السلام نامید می شود ..."

۱۱- در هنگام فرمانروایی اشکانیان، عرب ها به طور عمده در حجاز و بادیه و مکه و یمن زندگی می کردند. گروهی از آنان در حجاز و بادیه دچار تنگی و قحطی شدند و از بیم اشکانیان نتوانستند به عراق بیایند. لذا از حجاز به بحرین رفتند و بحرین در آن زمان جزو قلمرو ایران بوده است .

۱۲- نثارک (نثارخوس) می نویسد: " علایم دریانوردی قبل از او در خلیج فارس نصب شده بوده است. تیرهای عظیم الجثه به قطعات الوار، اینجا و آنجا بر افراشته شده بود تا دریا نوردان را در مسیر خود هدایت نماید و از سقوط آنها در آب های کم عمق و به گل نشستن کشتی هایشان پیشگیری کند[۶].

۱۳- اسناد و مدارک نشان می دهد که خلیج فارس از گذشته های دور، میان کشورهای عربی به نام (بحرالفارس) خوانده می شده است .

۱۴- در بخشی از کتاب (حدود العالم من المشرق الی المغرب) که تقریباً یک هزار سال قبل نوشته شده است، در مورد خلیج فارس چنین می نویسد: " خلیج پارس از حد پارس بر می گیرد با پهنای اندک تا به حدود سند"

۱۵- دانشمند بزرگ بطلمیوس، دو قرن قبل از میلاد مسیح از خلیج فارس به نام (پرسیکوس سینوس) یاد کرده است که در واقع، همان خلیج فارس می باشد .

۱۶- برابر اسناد موجود از هزاره ی هفتم قبل از میلاد، خلیج فارس مورد استفاده ی تجاری و نظامی ملل دنیای قدیم قرار گرفته است و تمدن های باستانی بابل، بین النهرین، ایرانی ها، یونانی ها و اعراب از موقعیت ممتاز و برجسته آن استفاده کرده اند[۵].

۱۷- در کتاب " العلاق النفیسه " از ابو علی احمد بن عمر ، معروف به ابن رسته آمده است : " اما از دریای هند خلیجی بیرون می آید به سمت سرزمین فارس ... که آن را خلیج فارس می نامند ..."

۱۸- در کتاب " نهایته الارب فی فنون الادب " از شهاب الدین احمد بن عبد الوهاب النویری آمده است : " از دریای کناری (اقیانوس) دو خلیج منشعب می شود، یکی در سمت مغرب که دریای روم نام دارد و دیگر در جهت شرق است که به دریای چینی و هندی و فارسی و یمنی و حبشی مشهور می باشند و از این دو، مراد گفتار خداوند بزرگ است که (دو دریا را روانه کرد تا به هم نزدیکی یابند (برسند) میانشان حائلی است تا به یکدیگر زیادتی نکنند)".

۱۹- در کتاب " احسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم " از مقدسی آمده است : " بیشتر مردم آن را از حدود یمن (بحر فارس) می نامند و همانا بیشتر کشتی سازان و کشتی رانان آن ایرانی هستند و آن دریا از عمان تا آبادان است، با عرض کم و مسافر در آن گم نمی شود".

۲۰- اسناد تاریخی از این حکایت دارد که در حدود سه تا شش هزار سال قبل از میلاد، دسته ای از آریایی نژادان از هندوستان به کرانه های خلیج فارس آمدند و آنجا را موطن خود قرار دادند. این آریایی ها سرزمین خود را " پارس " نامیدند. در نتیجه، آبهای جنوب سرزمین ایشان که در قلمرو حاکمیت آنها نیز بود، دریای پارس نامیده شد [۵].

۲۱- برخی از دانشمندان جغرافیا نویس اسلامی و عرب در مورد وضعیت جغرافیایی ایران باستان، دریاها، اقیانوس ها و آب های جهان را شامل دو دریای عظیم می دانستند به نام های (بحر فارس) و (بحر روم) که از اقیانوس جهانی یا دریای محیط به سمت کره خاکی پیشروی کرده است و دریاها را دیگر را اجزای این دو دریای بزرگ محسوب می کردند .

۲۲- در کتاب " عجائب الاقالیم سبعة الی نهاییه العماره " از جغرافی نویس ایرانی به نام سهراب، آمده است: " بحر فارس و هو بحر الجنوب الکبیر " یعنی، دریای فارس همان دریای عظیم جنوب است.

۲۳- در کتاب " صوره الارض " از ابوالقاسم محمد بن حوقل بغدادی آمده است : " دریای فارس، پس از ذکر دیار عرب، ناحیه ای که شرح آن لازم است، دریای فارس می باشد که بیشتر حدود آن دیار را در بر می گیرد. دیار عرب و نیز بلاد اسلام به وسیله ی آن به یکدیگر متصل می شوند. آنگاه به میان نواحی که این دریا شامل آنهاست، می پردازیم و از (قلزم) و کناره آن از سوی مشرق آغاز می کنیم. دریا از قلزم به ایله منتهی می شود، سپس حدود دیار عرب را دور می زند و از آنجا به آبادان و پس از قطع دجله به مهربان و بعد به جنبه می رسد و در اینجا مرز بلاد اسلام پایان می یابد".

روفوس، مورخ رومی که در قرن اول میلادی می زیسته، این دریا را دریای (پارس) یا آبگیر فارس خوانده است [۸].
۲۴- در کتاب " نزهة المشتاق " از ابو عبدالله محمد بن عبدالله معروف به شریف الدرسی قید شده : " از دریای سبز چینی شعبه ای پیدا می شود و آن دریای پارس و ایله است و راه عبورش از جنوب به شمال، اندکی به سوی باختر است. سپس به سوی باختر، سرزمین های سند و مکران و کرمان و فارس گرایش پیدا می کند، تا این که در ایله در محلی نزدیک آبادان پایان می پذیرد و اینجا پایان آن در یاست".

۲۵- پس از جنگ های اعراب و پیروزی که برای مسلمانان حاصل گردید، دریانوردان اسلامی در سراسر جهان از چین، سیلان و هند گرفته تا بنادر خلیج فارس و دریای سرخ، حضور داشته اند و فعالیت های تجاری آنان در زمینه های مختلف، صورت می گرفته است .

۲۶- خلیج فارس قرن ها در مسیر اصلی جاده ی ابریشم و جاده ی ادویه دریایی قرار داشته است و در واقع بخش مهمی از تجارت جهانی ابریشم و ادویه را باید مرهون این آبراه دانست. ابریشم از طریق جاده ی ابریشم از چین به تمام جهان انتقال می یافت. جاده ی ابریشم از شهر چانگ آن در چین آغاز می شد و پس از عبور از دیواره گانسو به دو شاخه تقسیم می گردید که شاخه شمالی آن از بیابان گبی می گذشت و پس از عبور از مغولستان و کوهستان های قراقرم و ارومچی به تین شن، فرغانه، خجند، سمرقند به مرو می رسید. از مرو یک راه به تنگه هرمز در خلیج فارس و راه دیگر به نیشابور، ری، تیسفون و از راه اروند رود و دجله و فرات (بین النهرین) به شوش، تیسفون، بغداد، پالمیرا و دمشق به آناتولی و از آنجا به بندر افسوس و از راه دریا تا اروپا ادامه می یافت. راه دیگر از کاشغر به سمت بلخ و از بلخ به هرمز در دهانه خلیج فارس منتهی می گردید .

قسمتی از جاده ی ادویه و ابریشم از هرمز به مسقط و از آنجا به سلاله و از طریق خشکی به شبه جزیره عربستان وارد و به مکه، جده، مدینه، لوس کوم، پترا، غزه، تیر و دمشق و سپس از طریق دریا به اروپا می رفت . در خلیج فارس یک راه از تنگه هرمز عبور کرده و به تیسفون و نصیبین و راوا به آناتولی می رسید و از طریق بندر افسوس به اروپا ادامه می یافت و یک شاخه نیز به سمت استانبول (قسطنطنیه) ادامه ی مسیر می داد . یک شاخه از این دو شاهراه مهم از چوان جو (زیتون) به کانتون (گوانجو) و کاتی گارا ، هانوی، ویجایا ، تریواند روم (هند)، کایکوک، گوا، بریگازا (بارباریکون) کراچی به هرمز در خلیج فارس واصل می شد و از طریق خلیج فارس، به اروپا می رسید .

۲۷- تاریخ بیانگر این امر است که امپراتوری باستانی ایرانی که حدود ۵۵۰ پیش از میلاد تأسیس شده بود سهم بزرگی در بازرگانی داشت و سلسله های کوچکتر خاور نزدیک نیز در تجارت بین شرق و غرب با هند و ماوراء آن دست داشتند. در قرن چهارم پیش از میلاد، اسکندر در یونان ظهور کرد و این وضعیت را تغییر داد. پس از این که وی با سرعت بر تمام یونان تسلط یافت، توجه خود را به سوی شرق معطوف کرد. ثروتی را که سلسله های پادشاهی خاور نزدیک به ویژه امپراتوری ایران از بازرگانی بدست آورده بودند، انگیزه کافی برای اسکندر به وجود آورد تا در ۳۳۴ پیش از میلاد با سپاهیانیش به داخل آسیا وارد شوند و امپراتوری وسیعی را تأسیس که از مصر تا رودخانه سند، واقع در شمال هند در آسیا وسعت داشت .

اسکندر پا به پای پیروزی هایش، متصرفات خود را به صورت مستعمره در می آورد و در آنها شهرهایی به نام اسکندریه بنا می کرد که در آنها مردم محلی و همچنین مجریان دولتی یونان، صنعتکاران و بازرگانان را اسکان می داد. علاوه بر این، سربازان یونانی به دریای سرخ و خلیج فارس و در پی آن به نپال واقع در سواحل غربی هند نیز دسترسی پیدا نمودند .

۲۸- به کشور چین در زمان حکومت هن ها، کشتی هایی از کره، اندونزی، سریلانکا، هند و حتی خاور نزدیک می آمدند، به موجب مدارک چینی آن زمان، عظیم ترین کشتی ها از سریلانکا بود. طول این کشتی ها ۶۵ متر و نزدیک به ۷۰۰ نفر سرنشین داشتند، ولی با این همه، مهم ترین کشتی ها را (ناوگان ایرانی) تشکیل می داد. کشتی هایی که ناوگان و ملاحانش مسلمان بودند. پس از افول قدرت روم در قرن چهارم میلادی، سهم تجارتی آنها در دریای سرخ افزایش یافت و راه های ادویه خلیج فارس در این زمان تحت نظارت مسلمانان قرار گرفت. قبلاً نظارت این راه ها در دست ساسانیان که جانشینان حکمرانان پارتی در ایران بودند، قرار داشت و به خوبی در حراست آن می کوشیدند .

کشتی های ساسانی مرتباً از خلیج فارس به سریلانکا می رفتند و از راه ادویه یا بنادر دوردستی در شرق تا چین نیز داد و ستد داشتند. در این زمان مسلمانان تسلط خود را بر راه بازرگانی ادویه، در تمام آسیا تا سواحل شرقی آفریقا بر قرار کردند. در همین هنگام، مهارت صنعتکاران اسلامی نیز با روش هایی که از خارج فرا می گرفتند ارتقاء یافته و از طرفی، بافندگان چینی را به ایران آورده بودند که به رشد صنعت نساجی ابریشم کمک قابل توجهی نمودند.

تمام واقعیت هایی که در این آبراه استراتژیک وجود دارد و از مسیرهای پر رمز و راز راه های ادویه و ابریشم زمینی و دریایی حکایت می کند و نیز بسیاری از کتب و نوشته های دانشمندان در سطح جهان، همه حکایت از یک واقعیت انکار ناپذیر به نام خلیج فارس دارد و هرکس را دچار شگفتی می نماید [۱۳].

در مجموع، خلیج فارس موجب شکوفایی هر چه بیشتر راه های مذکور و بستر و گلوگاه مهمی برای تجارت ادویه و ابریشم بود. به خصوص این که راه ادویه پس از شناسایی راه های دریایی و کامل شدن ناوگان حمل و نقل دریایی و ارتباط کامل بین شرق و غرب با طول حدود ۱۵۰۰۰ کیلومتر، خود را نمایان ساخت. این راه از طریق دریا از سواحل غربی ژاپن آغاز و پس از گذشتن از جزایر اندونزی و دور زدن هند تا سرزمین های خاور نزدیک و خلیج فارس ادامه پیدا می کرد و از آنجا به اروپای رفت.

۲۹- در دوران اسلام، ساخت و ایجاد سکان توسط ایرانیان انجام گردید. همین طور، فنون دریا نوردی ایرانیان و صنعت کشتی سازی آنان نیز در زمان اسلام همچنان ادامه یافت. اختراع قطب نما هم توسط ایرانیان انجام گرفته و احتمالاً چینی ها آن را از ایرانیان یا اعراب و هندی ها اقتباس کرده اند.

۳۰- فرمانروایی ایرانیان بر خلیج فارس به طور مستمر و وقفه ناپذیر بوده است، به طوری که نیروی دریایی ایران در دوران بعد از اسلام نیز همچنان دارای قدرت بوده است. چنان که در زمان آل بویه و غزنویان و سلجوقیان، در خلیج فارس و اقیانوس هند نیروی ایران حضور فعال داشته است.

۳۱- ایران در دریا نوردی در جهان، جزو کشورهای بنام بوده و دریانوردان مسلمان عرب و ایرانی دوره ی اسلامی تا قرون اخیر نه تنها حاکمیت دریانوردی در خلیج فارس را در دست داشتند، بلکه از آنجا به دریاهای سراسر جهان رفت و آمد نموده و تجارت پر رونقی را هدایت می کردند و در عین حال، فنون دریانوردی را توسعه و پیشرفت بسیاری حاصل نمودند.

۳۲- یکی از معیارهای تمدن های غنی، برخورداری از علوم و فنون گوناگون می باشد که در این راستا، ایرانیان دانش دریا شناسی را پایه نهاده و نخستین ملتی بوده اند که غواصی را آموخته و آموزش داده اند. همچنین، بر روی دریا پل های شناور زده و به کاوش و اکتشاف راه های دریایی و حفر کانال ها و ارتباط راه های دریایی، مبادرت ورزیده اند.

۳۳- استرابو، برابر متن کتاب دانش کارتوگرافی (علم الخرائط) تألیف دکتر محمد عبدالکریم صبحی، سال ۱۹۹۶، مرحله ی تکامل یافته تری را نسبت به نقشه (کوسماس ایندیکو پلتس) در مورد چهار دریا، خلیج فارس را (الخلیج فارس) نشان می دهد.

۳۴- در نقشه ی موجود در کتاب (صوره الاقالیم) از ابوزید بلخی که از کتاب (تطور الخط العربی) ناجی زین الدین عراقی، اقتباس شده است، نام (بحر فارس) دیده می شود.

۳۵- صبحی عبدالکریم، در کتاب " المسوعه العربیه المیسره " محل خلیج فارس را در نقشه ی حکومت عربی (الدوله العربیه فی اوج اتساع ها) مشخص نموده است.

۳۶- در نقشه ی عراق اقتباس از دائره المعارف اقتصادی مشهور " الدلیل التجاری للشرق الاوسط " چاپ بیروت ۱۹۷۲، خلیج فارس را (Persian gulf) قید کرده است.

۳۷- در نقشه ی جزیره العرب کتاب (جغرافیای عراق) از طه الهاشمی، چاپ بغداد، ۱۹۳۶، خلیج فارس را با عنوان (الخلیج الفارسی) مشخص کرده است.

۳۸- در کتاب جغرافیای رم از (س . ل . بطليموس) در نقشه ی ایران (۱۵۰۷)، نام خلیج فارس را (Sinus persicus) ذکر کرده است.

۳۹- در نقشه ی کتاب (صوره الارض) از ابن حوقل، ۱۹۳۸ که از روی نسخه ی خطی موجود در کتابخانه ی سرای عتیق استانبول، اقتباس شده است، دریای عظیم فارس را (صوره البحر فارس) نامیده است.

- ۴۰- در نقشه ی (کوسما س ایندیکوپلتس) از کتاب چگونگی اختلاف کشورها از الزوت (Ellsworth)، ۱۹۳۶، چنین آورده است " اقیانوس جهانی برگرد قاره ی مستطیل شکل نمایش داده می شود که چهاردریا از اقیانوس جهانی منشعب شده است به نام های خلیج روم، خلیج عربی، خلیج فارس (Persian gulf) و دریای خزر " [۱۵].
- ۴۱- در نقشه ی کتاب (المسالك و الممالك)، سال ۱۸۸۹، از ابراهیم استخری، دریای عظیم فارس (صوره البحر فارس) و سواحل و جزایر آن را مشخص ساخته است .
- ۴۲- در نقشه ی کتاب (قصه الحضاره) از ویل دورانت، ترجمه ی عربی، قاهره ۱۹۶۵، خلیج فارس (الخلیج الفارسی) و بحر خزر و رودخانه دجله و شهر های قدیم را مشخص نموده است .
- ۴۳- در نقشه ی کتاب (جغرافیای تاریخی عراق) از محمد رشید الفیل، چاپ دانشگاه بغداد، ۱۹۶۵، موقعیت خلیج فارس (Pesrsian gulf) نشان داد شده است .
- ۴۴- در نقشه ی خلیج فارس از کتاب (تکامل سیاسی خلیج فارس) از علی حمیدیان، به زبان فرانسه، چاپ پاریس، ۱۹۶۸، موقعیت خلیج فارس (Golfe persique) را روشن ساخته است .
- ۴۵- در نقشه ی سرزمین های عرب از کتاب (تاریخ سیاسی اسلام) از حسن ابراهیم حسن، چاپ قاهره ۱۹۳۵، موقعیت خلیج فارس تعیین شده است .
- ۴۶- نقشه ی جناح شرقی امپراتوری اسلامی در کتاب (گذشته تاریخی عرب و اسلام) از عمر ابوالنصر، ۱۹۶۲، خلیج فارس را تحت نام (الخلیج الفارسی) دانسته است .
- ۴۷- گی . لسترانچ، در کتاب (بلدان الخلافه الشرقيه)، ترجمه عربی، بغداد، ۱۹۵۴، بحر فارس را در نقشه ی سرزمین کرمان و فارس و خوزستان نشان داده است .
- ۴۸- در نقشه ی سرزمین های عرب از کتاب (ناسیونالیسم و انقلاب در دنیای عرب) از حشام . ب . شرقی، دانشگاه جرج تاون، ۱۹۶۶، نام خلیج فارس را (Persian gulf) نامبرده است .
- ۴۹- در نقشه ی سرزمین های عرب از کتاب (تاریخ فلسطین) از محمود زاید، بیروت، ۱۹۷۴، نام خلیج فارس را تبیین کرده است .
- ۵۰- در نقشه ی گسترش حکومت فاطمی (اتساع الدوله الفاطمیه) از کتاب (تاریخ سیاسی و دینی و اجتماعی اسلام) از ابراهیم حسن، قاهره، ۱۹۶۴، نام خلیج فارس را درج نموده است .
- ۵۱- در نقشه ی کتاب (آثار البلاد و اخبار العباد) از زکریای قزوینی، خلیج فارس را در مرکز عالم و میان خلیج بربری در غرب و خلیج اخضر در شرق تعیین کرده است.
- ۵۲- در نقشه خالد در عراق از کتاب (جنگ های خالد بن ولید) از یاسین سوید، چاپ بیروت، ۱۹۷۳، نام خلیج فارس را (الخلیج الفارسی) دانسته است .
- ۵۳- در نقشه ی دنیای عرب از کتاب (میراث عرب در دانش و فلسفه) چاپ بیروت، ۱۹۷۰، کمال الیازی و طون غطاس کرم، نام خلیج فارس را مشخص ساخته اند .
- ۵۴- سیلوا فیگواروا (D.g.desilva figueraa) در سال های ۱۶۱۹ - ۱۶۱۷ و توماس هربرت (T.herbert) در سال های ۲۹ - ۱۶۲۸ نام خلیج فارس را (Persian gulf) ذکر نموده اند.
- ۵۵- در نقشه ی سیاسی شبه جزیره ی عربستان، اقتباس از دائرة المعارف المنجد، چاپ بیروت، ۱۹۹۶، آب های جنوب غربی آسیا، یعنی خلیج فارس (الخلیج الفارسی)، خلیج عمان، بحر عرب، خلیج عدن، بحر احمر و محیط

الهندی (اقیانوس هند) که در قرون اسلامی همگی تحت عنوان (البحر فارسی) نامیده می شده اند، با سواحل و جزایر آن را مشخص ساخته است .

۵۶- در نقشه ی کتاب (خریطه العالم لهیکاتوس الا غریقی ۵۱۷ قبل از میلاد) از هکاتوس، جهان به صورت دایره ای مصور، در اقیانوس کناری نشان داده می شود و دریاهای داخلی جهان، چهارگانه قلمداد شده که یکی از آنها (خلیج فارس)، سینوس پرسیکوس (Sinus persicus) ترجمه شده است .

۵۷- در نقشه ی کتاب (نخبه الازهریه) چاپ دانشگاه الازهر قاهره، ۱۹۳۳ ، نام خلیج فارس (الخلیج الفارسی) در کنار خلیج عمان مشخص شده است .

۵۸- در نقشه مرزهای ایران و عراق در شط العرب، اقتباس از کتاب (مرزهای بین المللی و مشکل مرزی ایران و عراق) از جابر ابراهیم الراوی، بغداد، ۱۹۷۰، نام خلیج فارس را (الخلیج الفارسی - Persian gulf) روشن ساخته است .

۵۹ - در نقشه ی جنوب غرب آسیا و شمال آفریقا از کتاب (قیام دولت و ممالک دوم) از حکیم امین عبد السید، چاپ قاهره ۱۹۶۶ ، دریای فارس را (بحر فارس) نشان داده است .

۶۰- در ادبیات جهان و در زبان های مختلف، نام خلیج فارس بدین گونه آورده شده است: کشورهای انگلیسی زبان Persian gulf نامیده اند. در زبان ژاپنی Perusha wan نام گذاری شده است. در زبان ترکی Farsi korfozi ذکر گردیده است. در زبان فرانسه Persique gulf نام نهاده اند. در زبان روسی Persidski zalive نام گذاری شده است. در زبان آلمانی Persischer gulf گفته می شود. در زبان ایتالیایی persisco golf ذکر شده است. در زبان ارمنی Parsiststs dts نامیده اند. در زبان یونانی Sinus persicus بیان شده است. در زبان عربی تحت عنوان (الخلیج الفارسی) (بحر فارس) آمده است.

بدیهی است، در این زمینه اسناد و مدارک و نقشه های فراوانی وجود دارد که ذکر آنها از حوصله ی این مقوله خارج است. باشد تا کوردلان بدانند که خلیج فارس دارای شناسنامه ای بس کهن است که کسی قادر به مخدوش نمودن آن نیست و با ارزش والای عملکردهایش همیشه جاودان خواهد بود.

نتیجه گیری و پیشنهاد

پرواضح است که خلیج فارس میراث گرانبها و ذیقیمتی است که نامش به درازای تاریخ و حتی تمدن بشری می باشد. تحقیقات صورت گرفته پیرامون اسناد و مدارک موجود در ایران و سراسر جهان، در مورد خلیج فارس، سرشار از واقعیت های انکار ناپذیری است و افراد شایسته ورای هر دین و مذهب یا مسلکی که داشتند، همه از یک آبراه استراتژیک به نام خلیج فارس سخن به میان آورده اند و از اقتدار، حاکمیت، صیانت و حراست، فرمانروایی مقتدرانه و صلح آمیز بر آن و موقعیت ویژه اش، به گفتگو نشسته اند. اسناد و مدارک توأم با فخر و مباهات از علم، هنر، فرهنگ، تمدن، تجارت و بازرگانی، وفاق، دوستی و مودت در خلیج فارس بحث می کنند. عملکرد های گوناگون خلیج فارس، عرصه را بر تعداد معدودی از کوتاه نظران، سلطه جویان و ددمنشان تنگ ساخته و آنان به ناچار، زبان به کمرنگ نمودن یا خدشه دارکردن این آبراه حیاتی و سوق الجیشی نموده و باید بدانند که راه بیهوده ای را پیش گرفته اند.

بنابراین، اندیشمندان، اساتید دانشگاه ها و دانشجویان و دولتمردان جمهوری اسلامی ایران باید در مورد آگاه سازی هر چه بیشتر مردم غیور این مرز و بوم و مردم جهان اقدام نمایند. حفاظت و صیانت کامل از اسناد و

مدارک موجود در ایران و جهان، به جد صورت گیرد و با خدشه دار کننده گان این اسناد در بعد ملی و بین المللی برخورد قاطع انجام شود. خلیج فارس در پهنه ی سرزمین ایران به وسیله ی مردان و زنان قهرمان و قهرمان پرور خود برای همیشه تاریخ حفاظت شده و خواهد شد و برای ایران اسلامی خلیج همیشه فارس خواهد بود و با عنایت خداوند متعال، آب های نیلگونش عرصه ی صلح و دوستی و مدفن دشمنان خود خواهد شد.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از زحمات ریاست محترم سازمان نقشه‌برداری و نیز همکاران پرتلاش این سازمان، به ویژه دست اندرکاران و برگزارکنندگان این همایش که در راستای هویت بخشیدن به نام‌های جغرافیایی و کهن مکان‌های مختلف ایران اسلامی، از جمله خلیج همیشه فارس، معمول می‌دارند، تقدیر و تشکر می‌نمایم. بدیهی است این حرکت ارزشمند خود نوعی صیانت و حراست از جای جای میهن عزیز می‌باشد. توفیق روز افزون شما را از خداوند عزوجل خواهانم.

باسپاس

نصراله فلاح تبار

مراجع

- ۱- اسدی بیژن، ۱۳۸۱، *خلیج فارس و مسائل آن*، تهران، انتشارات سمت.
- ۲- ابراهیمی فر، طاهره، ۱۳۸۱، *الگوی اعتماد سازی در منطقه خلیج فارس*، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.
- ۳- اخباری، محمد، ۱۳۸۸، *ترتیبات امنیت منطقه ای در خلیج فارس، ضرورتی اجتناب ناپذیر*، مجموعه مقالات همایش ملی جایگاه خلیج فارس در تحولات استراتژیک جهان.
- ۴- اقتداری، احمد، *خلیج فارس*، کتاب های جیبی، ایران ۱۳۵۶.
- ۵- حافظ نیا، محمد رضا، *خلیج فارس و نقشه استراتژیک تنگه هرمز*، انتشارات سمت، ۱۳۸۲.
- ۶- رائین، اسماعیل، ۱۳۶۵، *دریانوردی ایران*، تهران، انتشارات جاویدان.
- ۷- ستاری، بهرام و دیگران، ۱۳۸۸، *خلیج فارس قلب انرژی جهان*، مجموعه مقالات همایش ملی جایگاه خلیج فارس در تحولات استراتژیک جهان.
- ۸- عبدالهی، علی، ۱۳۸۸، *خلیج فارس، خلیج صلح و دوستی*، سخنرانی در همایش ملی جایگاه خلیج فارس در تحولات استراتژیک جهان.
- ۹- عزتی، عزت اله، ۱۳۸۸، *به سوی نظام امنیتی جدید در خلیج فارس*، مجموعه مقالات همایش ملی جایگاه خلیج فارس در تحولات استراتژیک جهان.
- ۱۰- عزتی، عزت اله، ۱۳۹۰، *جغرافیای استراتژیک ایران*، جلد سوم، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- ۱۱- غراوی، مریم، *استراتژی نظامی - امنیتی آمریکا در خلیج فارس و تأثیر آن بر کشورهای منطقه با تأکید بر جمهوری اسلامی ایران*، دانشنامه، ۱۳۸۶.
- ۱۲- فلاح تبار، نصراله، ۱۳۸۸، *جایگاه خلیج فارس در جهان، از دیروز تا امروز*، مجموعه مقالات همایش ملی جایگاه خلیج فارس در تحولات استراتژیک جهان.
- ۱۳- فلاح تبار، نصراله، ۱۳۸۷، *خلیج فارس نگین راه های ابریشم و ادویه در جهان*، اولین همایش منطقه ای خلیج فارس، دانشگاه آزاد اسلامی بوشهر.
- ۱۴- فلاح تبار، نصراله، ۱۳۸۷، *نام خلیج فارس در نقشه ها و اسناد تاریخی ایران*، چهارمین همایش یکسان سازی نام های جغرافیایی ایران، سازمان نقشه برداری.
- ۱۵- مجتهدزاده، پیروز، *جغرافیای تاریخی خلیج فارس*، نام خلیج فارس در *درزای تاریخ*، سایه روشن ۱۳۸۳.
- ۱۶- مجتهد زاده، پیروز، ۱۳۸۳، *جغرافیای سیاسی و سیاست جغرافیایی*، تهران، انتشارات سمت.
- ۱۷- محمدی، جمال و زهرا سلیمانی، ۱۳۸۸، *بررسی جغرافیای تاریخی خلیج فارس نامی جاودان بر تارک ایران*، مجموعه مقالات همایش ملی جایگاه خلیج فارس در تحولات استراتژیک جهان.
- ۱۸- محرابی، علیرضا، ۱۳۸۶، *ژئوپولیتیک و اندیشه حکومت در ایران*، تهران، نشر انتخاب.
- ۱۹- محسنی، بهمن و بهرام میرآخوری، ۱۳۸۸، *اهمیت منابع طبیعی در استراتژی خلیج فارس*، همایش جایگاه خلیج فارس در تحولات استراتژیک جهان.
- ۲۰- نامی، محمد حسن، ۱۳۸۸، *جایگاه ویژه ی خلیج فارس در امنیت جهانی و نقش ایران*، مجموعه مقالات همایش ملی جایگاه خلیج فارس در تحولات استراتژیک جهان.
- ۲۱- ویسی، هادی، ۱۳۸۸، *جایگاه خلیج فارس، در مناسبات ژئواکونومی جهان*، مجموعه مقالات همایش ملی جایگاه خلیج فارس در تحولات استراتژیک جهان.